

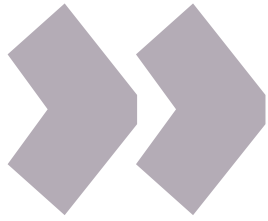
hugsi um, hvussu hann hevur tað, sigur hon víðari.

– Eg royni at siga, at eg skíti á hann, men hugsi samstundis um góðu tíðirnar, vit høvdu saman. Teir góðu dagarnir í summarhúsi, tá babba lærði okkum at kryvja, og tær einføldu løturnar, tá vit bara hugnaðu okkum og hugdu film saman, sigur hon.

– Tað er sjálvandi strævið at skula elska ein persón, sum hevur gjørt tær so nógv ringt, leggur hon aftrat.

Hon greiðir frá, at tá hon gerst sum oftast ill inn á pápan, tá okkurt er hent.

– Tá hann bjóðar mær til lekran døgurða, og eg komi inn, men har er eingin døgurði, og hann liggur avdottin á sofuni. Tá verði eg ill, tí tað er hvørja ferð. So snakki eg ofta ikki við hann í ein mánað ella meir, men hugsi síðani, hvat um hann doyri, ella hvat um hann drekkur, tí eg var súr. Tað er ræðandi, og tað er størsta orsøkin til, at eg altíð fyrigevi, sigur Maria Joensen.



Tá eg fór í framhalds-deildina, fór eg at fylgjast við fólki, sum vóru eldri. Tey brúktu rúsevni, og tá byrjaði eg eisini. Eg sá ikki tá, at tað var orsakað av, at eg hevði tað ringt heima

Alkoholikarar hava ikki kenslur

Einaferð varð Maria Joensen spurð, hví hon leggur í papa sín, tá hann ferð eftir ferð skuffar hana og velur fløskuna framum.

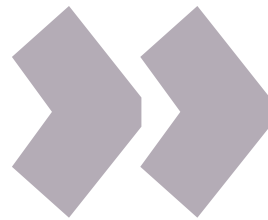
– Tá tú ikki ert í støðuni sjálvur, kanst tú ikki vita, hvussu hart tað er at skula gera tað. Pápi mín hevur verið har allan mín upp-vøkstur, til hann flutti út, og eg havi havt nógva tíð at hugsa um hetta og at skilja støðuna betri. At blaka ein so umráðandi persón úr lívinum hjá tær, er ikki bara sum at siga tað! Ja babba hevur verið óreinur ímóti mær, upp á nógvar ymsikar mátar, men kortini kann eg ikki lata vera við at hugsa, at hann kanska fer at síggja tað, hann hevur gjørt galið einaferð, og so kunnu vit blíva góð aftur, sigur hon.

– Eg havi lært, at eg skal ikki hava nógva vón, tí alkoholikarar hava ikki kenslur, sum onnur fólk. Pápi mín sær enn ikki, hvussu nógvalt hann hevur gjørt ávirkar meg og øll rundan um okkum, leggur hon aftrat.

– Orðið "umskylda" er blivið líkamikið fyri meg, tá tað viðkemur honum, tí at hann meiner tað ikki. Hann ger tað umaftur og umaftur og umaftur, staðfestir hon.

Øvundsjúkan

Maria Joensen hevur mangan kent øvund, tá hon hevur sæð aðrar kjarnufamiljur, sum hava tað gott saman.



Sára er dulnevni, men journalisturin kennir rætta navn hennara

– Ja bara tað, at ein vinkona sendir eitt video, har pápin ger okkurt festligt ella bara ger døgurða. Ein pápi, sum øll hini børnini hava, havi eg ofta hugsað manglar í mínum lívi, sigur hon frá.

– Men so má eg eisini minna meg sjálva á, at tað er ikki líka nemt hjá øllum, og vit fáa ikki alt, vit ynskja okkum. Eg má bara royna at fáa sum best burtúrur tí, sum eg havi. Eg havi eina raska og fantastiska mammu, sum ger alt fyri okkum systkin, eg havi ommur og abbar, góð vinfólk og nógvalt vera takksom fyri, leggur hon aftrat.

– Tað ljóðar kanska, sum eri eg ótakksom á onkran hátt, men eg eri ordiliga takksom fyri øll rundan um meg. Tað er bara tað, at mangla ein pápafigur, og har kann einki koma í staðin, sigur unga kvinnan.

Óttafullir gerandisdagar

– Ofta er talan um ein gerandisdag, sum er fullur av ótta, stúranum, óvissu og við nógvari ábyrgd hjá teimum, sum vaksa upp í einum heimi, har annað ella bæði foreldrin drekkar ov nógvalt, sigur Alisa Hammer, leiðari á fyrirbyrgingardeildini hjá Bláakrossi

ANNIKA KUNOY IM

ANNIKA@SOSIALURIN.FO

Mett verður, at 1200 børn í Føroyum vaksa upp í heimi við rústrupulleikum, greiðir Alisa Hammer, leiðari fyri tilboðið »Øll hava rætt til góð barnaár« hjá Bláakrossi, frá. Tølini skulu kortini takast við fyrivarni, tí tey eru donsk, og tá skal havast í huga, at munur er á samfeløgnum á fleiri økjum.

– Eisini skal havast í huga, at hetta eru tey, sum man hevur tøl uppá. Rúsdrekkatrupulleikar eru ofta fjaldir, ein djúp skomm fylgir við trupulleikunum og ofta stríðast fólk í loyndum, greiðir hon frá.

Ótti og stúran er gerandisdagur

Hjá teimum, sum vaksa upp í einum heimi, har annað ella bæði foreldrin drekkar ov nógvalt, er gerandisdagurin merktur av hesum á fleiri økjum.

– Ofta er talan um ein gerandisdag, sum er fullur av ótta, stúranum, óvissu og við nógvari ábyrgd, sigur Alisa Hammer.

Tað er ofta soleiðis, at børnini taka sær ábyrgd av stemninginum heima og ansa eftir, at mammann ella pápin ikki drekkar. Tey óttast fyri, at tey fara at drekkar, og taka ofta stóra ábyrgd av tí húsliga.

– Ofta verður býtt um upp á leiklutirnar, og børnini gerast

foreldur fyri foreldrin, sigur hon.

Eisini ávirkar stóra skommin og larmandi tøgning børnini á tann hátt, at tað ikki verður tosað um trupulleikarnar, sum eru í heiminum - hvørki av foreldrunum, tá tey eru edrú, ella av øðrum vaksnum, sum kenna til trupulleikarnar.

– Nógvalt børn uppliva tá, at tað ikki verður snakkað um rústrupulleikarnar, og at orð ikki verður sett á upplivingarnar, sum børnini hava. Í summum førum verður tað enntá fornoktað. Og verður tað, sum børnini síggja og uppliva, fornoktað, kann tað hava við sær, at tey ivast í egnum upplivingum og venda pílarinnar inn eftir og hugsa, at tað er teimum tað er galið við, sigur Alisa Hammer frá.

Hon greiðir víðari frá, at tað kann vera torført at síggja á einum barni, at tað eru rústrupulleikar í heiminum. Summi fáa stóra ábyrgdarkenslu, gera t.d. øll skúla-tingini og eru altíð klár at hjálpa. Onnur gerast aggressiv, fyllast við vreiði og megna ikki at hugsavna seg, tí tankarnir eru onkra aðra staðni. Aftur onnur stríðast við t.d. pínu í búkinum ella høvdinum og klára ikki tað, sum tey skulu í barnagarði ella skúla.

Jólini og rúsað foreldur

Jólini eiga at vera ein góð og hugnalig tíð við góðum stemningi, men hjá nógvum børnum, sum hava foreldur, ið drekkar ov nógvalt, er øðrvísi.

– Nógvalt børn stúra, tí tey vita ikki, hvussu jólini verða. Tað er ikki altíð sjálvur jólaaftan, sum er tann størsti trupulleikin, men tað er stemningurin upp undir jólini, jóladagarnir og so nýggjárið. Hesi børnini hugsa ofta nógvalt um tað, sum fer at henda, tá mamma ella babba verða full, og tey eru bangin, meðan tey bíða og kanna til dømis kopparnar, sum foreldrin drekkar úr, sigur Alisa Hammer.

– Ofta halda vit, at alt er okay, tá foreldrin ikki eru drukkin, men tað er ikki altíð soleiðis. Pínan hjá børnunum varar ofta longri, enn promillan er í kroppinum hjá teimum vaksnum, sigur hon um hugsin.

Langtíðararin

At vaksa upp í einum heimi við nógvum rúsdrekka ella rúsevnum ávirkar eisini framtíðina hjá børnunum, og tí er fyrirbyrgjandi arbeiðið so umráðandi.

– Nógvalt fáa trupulleikar við sjálvsvirðinum og hava trupult við at taka avgerðir, og merkja sjálvi seinni í lívinum, hvørjar avleiðingarnar eru av, at tey hava mugað fokuserað so mikið nógvalt upp á foreldrin, sigur hon.

– Fleiri útvikla eisini millum annað

angist, tunglyndi og strongd av tí, at tey hava yvirproduserað øll barnaárin. Vit spegla okkum í foreldrum okkara, og síggja vit, at tey doyva kenslur sínar við rúsi, endar tað tíverri eisini ofta við, at vit enda í misnýtslu sjálvi, sigur hon álvarsliga.

Júst tí er fyrirbyrgjandi perspektivið so týðningarmikið.

– Vit mugu seta inn, so tey fáa hjálp og læra at handfara kenslur og avbjóðingar á ein ordiligan hátt, og børn, hvørs foreldur drekkar ov nógvalt, mugu fáa góða og væl kvalifiseraða hjálp, so hesi mynstrini verða brotin, sigur Alisa Hammer.

Torført at tosa um

Alisa Hammer leggur dent á, at tað er umráðandi at hava í huga, at rúsdrekkatrupulleikar er nakað, sum øll kunnu fáa. Og hóast tað er so, er

Visti tú?

Um 1200 børn í Føroyum vaksa upp í heimi við rústrupulleikum